

İSPANYOL VE İTALYAN CEZA KANUNLARINDA YENİLEŞTİRME

Prof. Dr. Sahir ERMAN

İSPANYA

İspanya'da modern manada ilk Ceza Kanunu 9 Temmuz 1822 tarihini taşımakta ise de, bu Kanun ülkedeki karışıklıklar dolayısıyla uygulanamamıştır. Bunun üzerine 1829'da üç hâkimden kurulu bir Komisyon vücuda getirilmiş ve bu Komisyon 1831 yılında bir Tasarı hazırlamışsa da bundan da sonuç alınamamış ve 1843'de 17 üyeli yeni bir Komisyon kurulmuştur : Bu Komisyonca hazırlanan Tasarı 19 Mart 1848'de kabul edilerek 1 Temmuz 1848 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Suçların üçüzlü taksimini kabul eden, taksirli kabahatleri cezalandırmayan, kabul edilmeyen suç işleme teklifini de azmettirme sıfatı ile cezalandıran, ağırlatıcı ve hafifletici sebepleri genel olarak belirten ve 29 aslî 8'de fer'î ceza nev'ini ihtiva eden bu Kanun, 1850'de cezaları hafifleten bir tâdile uğramış, 1870'te geniş çapta bir değişiklik vukua gelmiştir.

Bu Kanunun en önemli özelliği, suçta kanunîlik prensibini ilga etmesi ve sadece lehe kanunun geçmişe şâmil olacağını belirtmekle yetinmesi olmuştur. Bundan başka şahıslara ve mallara karşı işlenen bütün cürümlerde taksirin bulunması kâfi görülmüş, şahıs ve mallara karşı işlenen kabahatlere teşebbüs cezalandırılmıştır. O dönemin totaliter cereyanına uygun olarak vücuda getirilen 1870 Kanunu, özel kısımda da bu düşünceyi aksettirmiş ve Devlet aleyhinde suçlar sayı itibariyle arttırılmış ve bir hayli şiddetli cezalarla karşılanmıştır.

1870 Kanununun yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra, İspanya'da vukua gelen askerî darbe sonucunda 30 Haziran 1876'da

yeni bir Anayasa ilân edilince, yeni bir Ceza Kanunu hazırlanması için yine çalışmalara başlanmıştır. Ancak bu Tasarılarından hiçbiri kanunlaşmamıştır.

13 Eylül 1923'de General Primo de Rivera bir darbe ile iktidara gelmiş ve İspanya'nın Cuello Calon ve Saldana gibi ünlü Ceza Profesörlerinin iştiraki ile kurulan bir Komisyon tarafından hazırlanan Tasarı, 8 Eylül 1928'de kabul edilerek 1 Ocak 1929'da yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun o dönemin Ceza Hukuku ilmini en iyi aksettiren, teorik temelleri çok kuvvetli olan bir Kanun olarak tarif edilmiştir.

1928 Kanunu suçta ve cezada kanunîlik prensibini —ağırlatıcı sebeplere de şâmil olarak— açıkça belirtmiş, genişletici yorumla kıyası yasaklamış, lehe Kanununun ancak sanık itiyadî bir suçlu olmadığı takdirde geçmişe şâmil olmasını kabul etmiş, isnad kabiliyetinden yoksun olma yaşını 16'ya çıkarmış, itiyadî ve temayülî suçlulardan ayrıca bahsetmiş, cezalardan başka emniyet tedbirlerine de yer vermiş, cezaların tesbitinde hâkimin takdir yetkisini genişletmiş, itiyadî suçlularla uslandırılmaları mümkün olmayan suçlular hakkında müddetsiz hüküm sistemini benimsemiştir.

Ancak 1931'de İspanya'da İkinci Cumhuriyet ilân edilince 1928 tarihli Ceza Kanunu yürürlükten kaldırılmış ve otoriter karakterde olduğunu belirttiğimiz 1870 tarihli Kanun yeniden yürürlüğe konulmakla beraber, Prof. Jimenez De Asua'nın başkanlığında yeni bir Komisyon kurulmuş, bu Komisyonca hazırlanan Tasarı 17 Ekim 1931'de Hükümete sunulmuştur. Nihayet 1 Aralık 1932 tarihinde yeni bir Ceza Kanunu yürürlüğe girmiştir.

1932 Kanunu cürümler ve kabahatler olmak üzere suçları ikiye ayırmış, cezaların asgarî ve azamî sınırlarını çoğaltmış, ıztırar halinin tatbik alanını genişletmiş, ölüm cezasını kaldırmış, para cezalarında cezaların şahsîliği prensibini kabul ederek, bu cezaların mirasçılardan tahsili sistemine son vermiş ve bir çok fiili suç olmaksızın çıkarmıştır. Buna karşılık, tekerrür sebebiyle cezada yapılacak artma fazlalaştırılmış, tecilde iki yıllık sınır bir seneye indirilmiş ve tefecilik de suç sayılmıştır. Bu Kanundan bir sene sonra çıkarılan serseriler ve dilenciler hakkında Kanun henüz suç işlememiş olup da tehlike halinde buldukları kabul edilen kimseler hakkında emniyet tedbirlerinin uygulanmasını kabul etmiştir.

İspanya'da kanlı iç savaş sonunda Franco rejimi kurulunca Ceza Kanununa açıkça dokunulmamış ise de, 1936'da çıkan bir Kararname ile bütün ülkede Sıkıyönetim ilân edilmiş ve bir çok suç genel mevzuatın çerçevesinden çıkarılarak askerî suç haline getirilmiş ve ölüm cezası yeniden konulmuştur. Bu dönemde Genel Ceza Kanununun bir çok hükümlerini işlemez bir hale getiren özel Kanunlar birbirini tâkip etmiştir. Bunlar arasında çocuk düşürülmesine; elektrik enerjisi hırsızlığına; Devletin güvenliğine; memurlara karşı tecavüz ve hakaretlere; ailenin terkine; mal aleyhinde cürümlere; çocuk öldürülmesine; zinaya; ırza tecavüze ilişkin özel kanunlar çıkarılmış ve cezalar bir hayli şiddetlendirilmiştir.

Bütün bu özel kanunların bir araya toplanması suretiyle yeni bir genel kanunun yapılması maksadiyle 1938 ve 1939 yıllarında iki ayrı Komisyon kurulmuş ve sonucunda 1944 tarihli yeni Ceza Kanunu kabul edilmiştir. Bu Kanun ölüm cezasına geniş ölçüde yer vermiş olduğu gibi, Devletin dış güvenliğine karşı bir suç işleyenlerin vatandaşlıktan ıskat edilmesini, tecildeki sınırın 2 sene hapse çıkarılmasını, hapis cezasının çalışma tedbirine çevrilmesini de kabul etmiştir. İç savaştan sonra çıkan ve İkinci Dünya Savaşına rastlayan bu Kanun, suçların önüne ancak şiddetli cezalarla geçilebileceği kanaatından kaynaklanmış ve tekerrürde ikinci suçun belirli bir süre zarfında işlenmesi şartını aramamak suretiyle, müddetsiz tekerrür sistemine taraftar olmuştur.

1944 Kanunu 1963'te geniş çapta tâdil edilmiştir. Ancak 1965 ve 1967 tarihlerinde iki değişiklik daha yapılmıştır. Bu tâdiller neticesinde otomobil kullanma ruhsatının geri alınması genel cezalar arasına konulmuş, fakat en önemli tâdiller hususî kısımda yapılmıştır. Bu suretle basın suçları, İspanyol Milletine karşı işlenen suçlar, kanun dışı derneklere ilişkin suçlar çok çeşitli cezalarla karşılanmıştır. Bu Kanun basın ve bârolar tarafından büyük tenkit ve protestolara konu teşkil etmiş ve mücadele etmek istediği suçlarla bu yüzden başa çıkamamıştır.

1969'da yeni bir ön tasarı hazırlanmış ise de, bu da bir tarafa bırakılarak 1971'de yeni bir kanun kabul edilmiş ve bu suretle Ceza Kanunu değiştirilmiştir. Bu kanunla terörizm ve jenosid suçları düzenlenmiş, katolik dininden gayri dinlerin tahkiri de suç sayılmış, kanun dışı sayılan derneklerin sembol ve amblemlerinin kullanılmasının

propaganda sayılacağı belirtilmiş, karşılıksız çek keşidesi düzenlenmiş ve özellikle iktisadî ve ticarî suçlara ilişkin hükümler getirilmiştir. Cezaların tayininde hâkime büyük ölçüde takdir hakkı verilerek, altı ayla yirmi yıl arasında hapis cezasına hükmetmek yetkisi tanınmıştır.

1974 tarihinde Ceza Kanunu yine tâdil görmüş ve bu Kanun para cezalarını artırmıştır. Bir yıl sonra ise terörizmle ilgili maddeler başka bir Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmiştir. 21 maddelik olan bu Kanun Hükmünde Kararname ölüm cezasını getirmekte ve cezalar alabildiğine artırılmakta idi. Kanun Hükmünde Kararnamenin gerekçesinde 1968 ile 1974 yılları arasında 47 kişinin terör sebebiyle öldürüldüğü, bunlardan 30'unun güvenlik kuvvetlerine mensup bulunduğu, faillerden çoğunun yakalanamadığı belirtilmişti. Kararname usul hükümleri açısından da büyük bir aceleciliğe yer vermişti. Ancak çok şiddetli tenkitlerle karşılaşınca bir kaç ay sonra kısmen ilga edilmiş ve 18 Şubat 1976 tarihli yeni bir Kanun Hükmünde Kararnameye yerini bırakmıştır. Bu metin, kişilerin hürriyetini tahdit etmek maksadiyle gizli veya esas gayesi saklı yerleri inşa etmek veya kullanmak fiillerini terör suçu saymakta (m. 6); şahsî himaye, sınırı gizlice geçme, mesaj götürme, bu suçları işlemeye elverişli malzemeyi, el kitaplarını veya talimatı bulundurma gibi terörizmle ilgili hareketleri ve terörizm suçlarına engel olmama ve patlayıcı madde konulduğuna veya saldırı tertiplendiğine ilişkin asılsız haberleri yayma fiillerini cezalandırmakta (m. 7); hâkime cezayı bir derece indirebilmek yetkisini tanımakta (m. 8) ve bu suçlarla ilgili davalara askerî mahkemelerde bakılmasını kabul etmektedir.

20 Kasım 1975 tarihinde Devlet Başkanı General Franco'nun ölmesi üzerine İspanya'da halkoyunca 15 Aralık 1976'da kabul edilen 4 Ocak 1977 tarihli bir kanunla krallık kurulunca, yeni bir Anayasa yapılması işine girilmiştir. Bu meyanda demokratik esaslara bağlı mevzuatın da hazırlanmasına başlanmıştır.

Bu cümleden olmak üzere dernekler, gösteri yürüyüşleri ve kanun dışı propaganda ile ilgili suçlar açısından özel hükümler kaldırılmış, sadece Genel Ceza Kanununda mevcut suçlar muhafaza edilmiştir. Bu arada derneklerin kuruluş ve yönetimine ilişkin idarî ni-

telikteki hükümlere aykırılık suç olmaktan çıkarılıp, sadece idarî müeyyidelerle karşılanmıştır.

Bundan başka terörizmle ilgili mevzuatta da 4 Ocak 1977 tarihli bir Kanun Hükmünde Kararname ile esaslı değişiklik yapılarak, bu suçlara ilişkin davalara askerî mahkemelerde bakılması sistemine son verilmiş, teröristlere 12 yıla 30 yıl arasında değişen ağır hapis cezasının verilmesi kabul olunmuştur.

İspanya'da 15 Ekim 1977 tarihli bir genel Af Kanunu çıkarılmış ve bu kanun af açısından suçlular arasında bir ayırım yaptığı özellikle kasıtlı suçları affedip, taksirli suçları affın kapsamı dışında bıraktığı cihetle, cezaevlerinde isyanlar çıkmasına yol açmış, bu keyfiyet esasen çok kötü durumda bulunan İspanyol cezaevleri probleminin ele alınmasına sebebiyet vermiştir. Bu konuda çıkarılan 29 Temmuz 1977 tarihli bir Kanun Hükmünde Kararname ile, hürriyeti bağlayıcı cezanın çalışma tedbirine çevrilmesi imkânları çoğaltılmış, çalışma sırasında kan bağışında bulunmak, çalışma disiplini ve verimi gibi sebeplerle bu sürenin kısaltılması imkânı sağlanmıştır. Bundan başka Cezaevleri Tüzüğünde yapılan bir değişiklik ile, tutukluların hukukî teminatı çoğaltılmış, eşlerle buluşma imkânı sağlanmış, izinli çıkma sistemi getirilmiş, el ve fikir çalışması uslanmaya delil sayılmıştır.

Bu arada Ceza Kanunu da ele alınmıştır. Tekerrür hükümleri hafifletilmiş, basın hürriyeti teminat altına alınmış, hakaret ve sövme suçlarında şikâyet şartı kaldırılmış, ceza hâkiminin maddî ve manevî tazminata karar vermesi kabul edilmiştir.

Bundan başka, 17 Şubat 1978 tarihli bir Kararname ile, Adalet Bakanlığına bir Ceza Kanunu tasarısını hazırlamak üzere bir Komisyon kurulması için yetki verilmiştir. Bu Kararname üzerine Bakanlıkça kurulan bir Komisyon 28 Mart 1979 tarihinde bir Ön - Tasarı vücuda getirmiştir.

Bu Ön - Tasarı, acele ile hazırlanmış olması, Ceza Hukukunun temel prensiplerine sadık kalmaması, mütehassıs kişi ve müesseselere ve Hukuk Fakültelerine danışılmadan kaleme alınmış bulunması, hükümleri arasında —hep isticalden kaynaklanan— çelişkilerin mevcut olması, bir çok kabahatleri suç olmaktan çıkarmakla beraber, İdarî Ceza Hukuku ile olan ayırımı kesinlikle belirtmemesi ve

özellikle cezalar sisteminde, mağdurun haklarının korunmasında çağdaş ceza hukukunun getirdiği yeniliklere yer vermemesi açısından tenkit olunmuştur.

Halen İspanya'da durum bu merkezdedir¹.

İTALYA

İtalya'da faşizmin yıkılmasından sonra, Ceza Kanununda değişiklik yapılması günün konusu haline gelmiştir. 1944 yılında mevcut kanun tâdil edilerek, ölüm cezası ilga edilmiş ve bu cezayı gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına hükmedileceği belirtilmiş, faşist rejimin çeşitli müesseselerine karşı işlenen fiilleri suç sayan hükümler kanundan çıkarılmış, takdiri hafifletici sebepler müessesesine yeniden yer verilmiş, hakaret suçlarında hakikatın ispatına imkân tanınmıştır.

1945'te Demokratik esaslara uygun düşecek yeni bir Ceza Kanunu tasarısı hazırlamak üzere bir komisyon kurulmuştur. Bir kaç yıl içinde hazırlanan bu Ön - Tasarı 1949 - 50 yıllarında yayınlanmıştır : bu tasarının Ceza Kanununun genel kısmına ilişkin kısmı Hukuk Fakültesi Mecmuasında yayınlanan bir etüdümüzde tarafımızdan incelenmiştir. Bu Ön - Tasarı yüksek yargı organları, Üniversiteler ve Barolar tarafından incelenmiş, Parlamentoda çeşitli tâdil teklifleri yapılmıştır.

1965 yılında, Aldo Moro'nun Adalet Bakanlığı sırasında yeni bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon yapılan bütün bu tenkit ve teklifleri ele alıp bir başka tasarı hazırlamakla görevlendirilmiştir.

Ancak geçen süre zarfında, özellikle Üniversitelerden kaynaklanan bir başka eğilim hâkim olmuş ve yeni bir Ceza Kanunu hazırlamaktansa, mevcut kanunda yapılması zorunlu değişikliklerle yetinilmesi fikri benimsenmiştir.

Bu eğilimin mahsulü olmak üzere 1968 yılında Millet Meclisine Ceza Kanununun 24 maddesini değiştiren bir Tasarı Hükûmetçe sunulmuştur.

1) Kaynak : José Maria Rodriques DEVESA - Derecho Penal Español, Parta General, 7. Bası, Madrid 1979, sah. 93-154.

Tasarı objektif sorumluluk sistemine son vermek amacıyla çok önemli bir değişiklik getirmiştir. Gerçekten Tasarıya göre, sanık tarafından varlığı bilinmeyen ağırlatıcı sebepler nazara alınmazlar. Ancak failin şahsına ve mağdurun yaşına, diğer hallerine, maddî veya ruhî durumuna ilişkin ağırlatıcı sebepler bu kaideden istisna edilmiştir. Buna karşılık fail bir ağırlatıcı veya hafifletici sebebin mevcudiyetini hataen zannetse dahi, bu sebeplerin onun leh ya da aleyhine hesaba katılamıyacakları belirtilmiştir. Ancak failin mevcut olmayan bir cezasızlık sebebinin var olduğunu hataen zannetmesi halinde, bu sebepten yararlanması kabul olunmuştur.

Tasarı suçların içtimaı konusunda da yenilik getirmiş ve 1930 kanununun yer vermediği fikrî içtima müessesesi tekrar kabul edilmiştir.

Önemli değişikliklerden biri de ihtiyarile sarhoşluk halinde cezada indirim yapmak imkânını hâkime tanıyan hüküm olmuştur. Ancak tasarlanarak sarhoşluk halinde cezada arttırma yapılması kabul edildiği gibi, itiyadî sarhoşlar hakkında sözü edilen indirimin yapılamıyacağı da belirtilmiştir.

Tasarı tekerrür hükümlerinde de —doktrin alanında yapılan tenkitleri nazara alarak— esaslı değişiklikler yapmıştır. Yeni hükme göre :

Bir suçtan dolayı mahkûm olan kimse, 10 yıl zarfında ikinci bir suç daha işleyecek olursa, ikinci suçun cezası 1/6 ya kadar arttırılır. Bu on senenin hesaplanmasında failin hürriyeti bağlayıcı ceza veya emniyet tedbirlerine tâbi tutulduğu süreler nazara alınmaz.

İkinci suç birinci suçla aynı neviden olduğu ya da ilk mahkûmiyet tarihinden itibaren 5 yıl içersinde işlendiği veya ilk suçtan dolayı verilen cezanın infazı sırasında yahut infazından sonra, ya da failin bu infazdan iradî olarak kaçındığı dönemde işlendiği takdirde ceza üçte bire kadar, bu hallerden bir kaçı birarada bulundukta yarıya kadar arttırılır.

Böylece 1930 İtalyan Kanununda kabul edilen müddetsiz tekerrür sisteminden dönülmüş ve uzun bir süre geçtikten sonra artık tekerrürün temelini teşkil eden tehlike halinin kalmadığı esası benimsenmiştir. Diğer bir ifade ile ilk mahkûmiyete ancak 10 yıllık bir süre için tekerrüre esas olucu bir kuvvet tanınmıştır.

Tasarıdaki bir yenilik de, infazdan önce veya infaz sırasında akıl hastalığına uğramak sebebiyle bir akıl hastanesine yatırılan mahkûmun burada geçireceği sürenin üçte ikisinin mahkûmiyet müddetinden indirilmesine ilişkindir.

Diğer önemli bir yenilik tecil konusunda yapılmıştır. Gerçekten tasarıya göre hürriyeti bağlayıcı ceza 1 yılı, para cezası da —hapse çevrilme halinde —18 ayı geçmediği takdirde tecile imkân tanınmış, hatta bu iki cezaya birden karar verildikte —her ceza belirtilen sınırlar içerisinde kaldığı takdirde— tecil imkânı sağlanmıştır. Tecil sınırı 18 yaşından küçük olanlar için 3 yıla, 21 yaşından küçük olanlarla, 70 yaşından büyük olanlar için 2 yıla çıkarılmıştır. Failin birden fazla suç işlemesi halinde, içtima sonucunda hükmolunan cezaların bu sınırları aşmamak kaydıyla tecil edilebileceği, hatta deneme süresi içinde (cürümlerde 5, kabahatlerde 2 yıl) işlenen ikinci suçun cezası, evvelce tecil edilen ceza ile içtima ettikte, bu sınırlar aşılmadığı takdirde, önceki tecilin düşmeyeceği ve ikinci suçun cezasının dahi tecil olunabileceği hükmü getirilmiştir.

Tasarıda, kanunun özel kısmına ilişkin değişiklikler de öngörülmüştür. Bunlardan birincisi zimmet suçunda vuku bulmuştur ve kamu kuruluşunun maksadına uygun biçimde harcamak için bir para veya menkulün alınmasının zimmet teşkil etmediği belirtilmiştir. Rüşvet sonucunda da rüşvet karşılığı işlemin yapıldığı tarihten itibaren üç ay zarfında bunu ihbar eden raşinin cezalandırılmıyacağı hükmü getirilmiştir.

Evlenme veya şehvet kasdiyle kaçırma şeye ırza geçme suçlarında cezalar artırıldığı gibi failin mağdure ile evlenmesinin, diğer şeriklerin cezalandırılmasına engel olmayacağı hükmü getirilmiştir.

Bundan başka bizim 458. maddemize uygun bir hüküm müesir fiil suçlarında ilişkin maddelere ithal edilerek, sanığın arzusunun dışında bir sonuca sebebiyet vermesi halinde cezanın indirilmesine cevaz verilmiş, buna karşılık zina halinde yakalanan eş ve diğer yakınları öldürme halinde cezanın hafifletilmesini öngören hüküm ilga olunmuştur.

Bu suretle, artık eskimiş bir takım şeref duygularına ve aile fertlerinin cinsî hürriyetlerine öldürme tarzında müdahale yetkisini veren bir zihniyete son vermek maksadının güdüldüğü tasarının gerekçesinde açıklanmıştır.

1968 tasarısı aynı yılın 19 Kasımında Senatoya tevdi edilmiştir. Senato Roma Üniversitesi Ceza Hukuku Profesörü ve aynı zamanda Parlamento üyesi Prof. Vassalli'nin Başkanlığında bir komisyon kurmuş ve komisyonun raportörlüğünü, daha sonra Cumhurbaşkanı olan Napoli Üniversitesi Ceza Hukuku Profesörü, Prof. Leone yapmıştır.

Senato Komisyonu, uzun çalışmalardan sonra, bazı prensiplerde ittifak etmiştir.

Bunlardan birincisi 1930 Kanununu muhafaza edip, bazı değişikliklerin yapılması ile yetinmek olmuştur.

İkinci prensip, cezanın uslandırıcı fonksiyonu ile sosyal müdafaa esaslarını telif etmek şeklinde ifade edilmiştir. Bu esastan hareket eden komisyon şu sonuçlara varmıştır :

- 1) Bütün suçlara şâmil genel ve kanunî hafifletici sebepler arasına suçun vahamet arzetmemesi ve failin suç işleme kabiliyetinin az olması hallerinin de ithâl olunması;
- 2) Tekerrürün cezayı arttıran mecburî bir sebep olmaktan çıkarılıp, ihtiyarî ve takdirî bir sebep sayılması;
- 3) Ağır mahkûmiyetler dışında, diğer mahkûmiyetlerde fer'î cezalara karar vermenin hâkimin takdirine bırakılması;
- 4) 1930 Kanununda yer alan ve 1968 tasarısına geçmiş bulunan objektif mesuliyet hallerinin büsbütün ayıklanması ve Tasarı metninden çıkarılması².

Ancak Senato Komisyonu 1968 Tasarısında yer alıp da, Ceza Kanununun özel kısmına ilişkin bulunan tâdil tekliflerini metinden çıkarmayı, çalışmalarını sadece genel hükümleri ihtiva eden birinci kitaba inhisar ettirmeyi ve Genel Kısım kanunlaştıktan sonra, Özel Kısmı ayrıca ele almayı uygun görmüştür³.

Tasarı, doktrinde bir hayli tartışmalara yol açmış bulunan mahsus suçlara iştirak problemine ilişkin bir hükmü de ihtiva etmekte-

2) Prof. Senatör Leone'nin 1971 Senato Komisyonu Tasarısına ilişkin Raporundan (*Rivista Italiana di Diritto e Procedura Penale*, 1971, s. 863 ve son.).

3) Aynı Rapor (*Riv. It. Dir. Proc. Pen.*, 1971, 879).

dir. Buna göre, mahsus bir suç iştirak halinde işlendikte kanunun aradığı özel vasıflara sahip olmayan şerik de, sanki bu vasıfları haizmiş gibi cezalandırılır. Ancak bu şerik, diğer failde böyle bir vasfın bulunduğunu bilmiyorsa, hâkim onun cezasını hafifletebilir.

Tasarı dava zamanaşımı sürelerini kısalttığı gibi, mesafe suçlarında bu sürelerin hareketin (icra veya ihmalin) yapıldığı andan itibaren işlemeğe başlayacağını da tesbit etmiş, böylece neticenin bir süre sonra meydana gelmesi gibi failin elinde olmayan bir sebepten sanığın zarar görmesine engel olmak istemiştir.

Tasarı tecil sınırını, bütün hürriyeti bağlayıcı cezalarda ve bu cezaya çevrildiklerinde iki seneyi aşmayacak olan para cezalarında iki yıla çıkarmış, cezanın yarısının infaz edilmesi halinde, iyi hal gösteren hükümlünün şartla salıverilmesini kabul etmiştir.

Bu Tasarı 2 Temmuz 1971 tarihinde Senatoca kabul edilerek Millet Meclisine gönderilmiş ve Millet Meclisinin kurduğu bir komisyona havale edilmiştir. Roma Üniversitesi Ceza Hukuku Profesörü Vassalli'nin Başkanlığında kurulan komisyon, 6 Ekim 1971 de Raporunu ve tasarıda yaptığı değişiklikleri Meclis Başkanlığına sunmuştur.

Millet Meclisi Komisyonu da esas itibariyle sadece Kanunun birinci kitabı ile meşgul olmuş, ancak adam öldürme suçlarında yapılmasını zarurî gördüğü bazı tadilatı da teklif etmiştir.

Bunlardan en önemlilerini belirtelim :

1) Cürümlere ilişkin tek hürriyeti bağlayıcı ceza olan ağır hapis cezasının sınırları 15 günden 40 yıla kadar olarak gösterilmiştir. Böylece hem müebbet ağır hapis cezasının kaldırılması teklifine katılmış, hem de genel asgarî ve azamî sınırlar çoğaltılmıştır.

Keza objektif mesuliyete büsbütün son vermek amacı ile, bizim 45 nci maddemizin birinci fıkrasının ikinci cümlesindeki hükme mütenazır olan İtalyan Ceza Kanunu 42. maddesinde şu değişiklik yapılmıştır : "Kanunun gösterdiği diğer hallerde fail icra veya ihmalden doğan ve kendisi tarafından tahmini ve sakınılması mümkün bulunan neticelerden sorumlu tutulur."

Meclis Tasarısı fikrî içtima ile müteselsil suç müesseselerini de bir arada düzenlemektedir : Bu hükme göre "Tek bir icra veya ih-

mal ile ya da aynı suç işleme kararı ile birden fazla suç işlendiği takdirde, en ağır suç için verilmesi gereken ceza üç misline kadar artırılmak suretiyle hükmolunur.” Görüleceği veçhile müteselsil suçta aynı kanun hükmünün ihlâli şartı aranmamıştır.

Ancak İtalyan Parlamentosunun erken seçim kararı alıp dağılması üzerine bu tasarı Kanunlaşmamış ve kadük olmuştur⁴.

Seçimlerin yapılması ve parlamentonun çalışmaya başlaması üzerine, 22 Temmuz 1972 de aynı Tasarı Senatoya bazı Senato üyelerince yeniden sunulmuştur. Bu arada Hükümet de, aynı tasarı ile birlikte, Ceza Kanununun özel kısmına ilişkin olup da Senato tarafından incelenmesi ileriye talik olunan maddeleri ihtiva eden bir başka Tasarıyı 25 Eylül 1972 de Senato Başkanlığına tevdi etmiştir⁵.

Bu çalışmalar sürüp giderken Ceza Kanununda bazı kısmî değişiklikler de yapılmıştır.

Bunlardan en önemlisi 11 Nisan 1974 tarihli kanun hükmünde kararname ile yapılmış olanıdır. Bu kararname ile fikrî içtima ve müteselsil suç hükümleri yeniden düzenlenmiş ve bu son suçta aynı kanun hükmünün ihlâli şartı kaldırılmıştır.

İkinci yenilik tekerrüre ilişkin bulunmaktadır. Buna göre müddetsiz tekerrür sistemi benimsenmiş, ancak ikinci suçun ilk mahkûmiyet tarihinden itibaren 5 sene zarfında işlenmesi, her iki suçun aynı neviden olması ve ikinci suçun ilk cezanın infazı sırasında veya bundan sonra ya da hükümlünün iradî olarak infazdan kaçındığı dönemde işlenmesi hallerinde, ikinci cezada daha büyük bir arttırma yapılması öngörülmüştür. Her halde tekerrür dolayısıyla cezayı arttırmak hâkimin takdirine bırakılmıştır.

Kanun hükmünde kararname tecil konusunda da değişiklik yapmıştır. Buna göre tecilin sınırı 2 yıla çıkarılmış, hapse çevrildikte bu sınırı aşmayan para cezalarının tecili kabul edilmiş, 18 yaşından küçük olanlar için 3 yıllık bir sınır kabul edilmiş, 18 ile 21 yaş arasında olanlarla 70 yaştan büyük olanlarda bu sınır 2 yıl 6 ay olarak tesbit olunmuştur.

4) Prof. Vassalli'nin kaleme aldığı bu raporla komisyonun teklifleri için bk. Riv. It. Dir. Proc. Pen. 1972, 199 ve son.

5) Bk. Riv. It. Dir. Proc. Pen., 1972, 611 ve son.

Bu Kararname 7 Haziran 1974 tarihli kanunla kabul edilerek, kanun hüviyetini iktisap etmiştir⁷.

Bu arada 24 Aralık 1975 tarihli bir kanunla önemli bir değişiklik yapılmıştır. Buna göre Ceza Kanununda yer alan suçlar hariç olmak üzere, özel kanunlarca sadece hafif para cezası ile cezalandırılan fiiller suç olmaktan çıkarılmış ve faillerinden sadece idarî bir para cezası alınması ile yetinilmiştir⁸.

Önemli bir başka kanun da terör suçları ile ilgili olan 14 Ekim 1974 tarihli "Suçluluk hakkında yeni ceza hükümleri" adını taşıyan kanundur.

Yağma, yağma maksadı ile adam kaldırma, ateşli ve patlayıcı silâhlara ilişkin suçlarda —özel bir araştırmayı gerekli kılmadıkça— ilk tahkikatı kaldıran bu kanun, cebir ve şiddetin silâhlı olarak veya kıyafet değiştirmek sureti ile yapılması halinde cezayı arttırmak, fidye almak maksadı ile adam kaldırma suçunun cezasını basit şekilde 10 seneden 20 seneye, ağırlaşmış şekilde ise 12 yıldan 25 yıla kadar olmak üzere tesbit etmekte, zabıtaya, savcıyı gereğinde telefonla haberdar etmek şartı ile arama, zabıt, yeminsiz şahit dinleme, sorgu ve keşif yapma yetkilerini vermekte, ancak bütün bu işlemleri yaparken sanığın müdafininin de hazır bulunmasını sağlamak, müdafii yoksa veya hemen hazır bulundurulamaz ise, savcıyı haberdar edip, sırası gelen müdafinin re'sen tayinini temin etmek mükellefiyetini yüklemektedir. Meşru bir engel bulunmaksızın zabıtanın bu görevini yerine getirmemesi, cezaî sorumluluğu muciptir. Müdafii sorgu sırasında soru sormak, tutanağı kaydı ihtirazî ile imzalamak yetkisini haizdir. Kanun ruhsatsız savaş silâh ve silâh aksamını ya da mermisini imal edenlerle bunu yurda sokanları ve satışa arzedenenleri 3 yıldan 12 yıla kadar, bunları bulunduranları da 1 yıldan 8 yıla kadar, taşıyanları da 2 seneden 10 seneye kadar, halkta korku yaratmak maksadı ile ateş edenleri veya patlayıcı madde atanları, fiil daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, 1 seneden 8 seneye kadar hapisle cezalandırılmaktadır⁹.

Bu konuda ilgi çeken bir kanun da, 22 Mayıs 1975 tarihli kamu düzeninin korunması kanunudur. Bu kanun bazı suçlarda tu-

7) Riv. It. Dir. Proc. Pen., 1974, 433 ve son.

8) Bk. Rassegna di Studi Penitenziari, 1976, s. 92.

9) Riv. It. Dir. Proc. Pen., 1974, 908 ve son.

tuklama mecburiyetini getirmekte, zabitanın 48 saat süre ile bir kimseyi gözaltında tutabilmesine, bu süreden sonra da savcının yine 48 saat için aynı işlemi yapabilmesine cevaz vermekte, zabıtaya arama yapmak yetkisini tanımakta, umuma açık yerlerdeki toplantılara yüzü kısmen de olsa örtecek bir şekilde katılmayı suç saymaktadır¹⁰.

Yine önemli bir kanun da, özel hayatın ve muhabere hürriyetinin korunmasına ilişkin 8 Nisan 1974 tarihli kanun olmuştur. Bu kanun Ceza Kanununu tâdil ederek, ses veya görüntü almağa elverişli aletler kullanmak sureti ile, bir kimsenin meskeninde cereyan eden özel hayatı hakkında bilgi edinen veya bunu yayan kimseyi 6 aydan 4 seneye kadar hapisle cezalandırmakta, bir telefon konuşmasını hileli bir şekilde elde etmeyi veya yaymayı aynı cezayı gerektiren bir suç saymakta, herhangi bir yere telefon ve telgraf muhaberatını elde etmeğe veya engellemeğe elverişli aletler yerleştirilmesi halinde 1 seneden 4 seneye kadar hapis cezasının verilmesini öngörmekte, zabitanın hangi hallerde ve ne gibi şartlarla bu muhaberata mutali olabileceği etraflı bir şekilde açıklanmakta ve müdafilerin telefonlarının zabıta tarafından dahi dinlenemeyeceği belirtilmektedir¹¹.

26 Eylül 1975 tarihli Cezaların İnfazı Hakkında Kanun

Ceza 2 sene 6 ayı (veya 21 yaşından küçük ya da 70 yaşından büyükler için) 3 yılı geçmemekte ise, bu ceza aynı süre ile bir sosyal serviste çalışma tedbirine çevrilebilir. Bu çevirmeye en az 3 aylık bir müşahede sonucunda karar verilir. Buna nezaret hâkimi karar verir ve kararında hükümlünün tâbi olacağı şartları, gidemeyeceği bölgeleri belirtir. Bu tedbir sosyal servisin raporu üzerine her zaman geri alınabilir veya şartları değiştirilebilir.

Para cezaları ödenmemekle hapse çevrildikte ve 6 aydan fazla olmayan hürriyeti bağlayıcı cezalarda mecburî olarak; diğer hallerde nezaret hâkiminin takdiriyle hükümlü yarı-serbestî rejimine tâbi tutulur : Bu son halde cezanın en az yarısının infaz edilmiş olması şarttır. Bu tedbir de her zaman geri alınabilir. Yarı-serbestî rejimine geçen hükümlüye senede toplam olarak 45 günü geçmemek üzere izin verilebilir. İyi hal gösteren hükümlünün cezasında her 6 aylık dönem için 20 günlük bir indirim yapılır.

10) Rassegna, 1975, 503 ve son.

11) Riv. It. Dir. Proc. Pen., 1974, 408 ve son .